

Formandens årsberetninger for 1992-1994

Da vi i 1982 grundlagde DAHR, havde vi til hensigt at styrke de danske religionshistorikere dels ved at forene landets religionshistoriske forskere og dels ved at formalisere og udvikle de organisatoriske relationer til udlandet. Nogle år efter begyndte DAHR at gå aktiv ind i at styrke og forene landets religionsvidenskabelige miljøer. På et tidspunkt åbnede vi også medlemskabet til universitetsstuderende.

Det har været vort langsigtede mål at udvikle en paraply som kunne rumme publikationsaktiviteterne, herunder *Religionsvidenskabeligt tidsskrift* og *Chaos*, den lokale foreningsliv (Religionsvidenskabelig forening i Århus og Religionshistorisk forening i København) og forskellige andre aktiviteter. Paraply-ideen blev ikke gennemført på grund af de usammenlignelige strukturer som ligger bag ovennævnte tidsskrifter og foreninger. Derfor har DAHR under min formandsperiode koncentreret sig hovedsageligt om udviklingen af vore internationale kontakter og mine beretninger såvel gennem årene som nu omhandler mest disse kontakter.

Da vi i 1985 blev optaget som medlem af International Association for the History of Religions indgik vi i en organisation, som tilhører den internationale sammenslutning af filosofiske og humanistiske videnskabelige selskaber kaldet, CIPSH (Conseil international de la philosophie et des sciences humaines), under UNESCO. IAHR består i øjeblikket af 28 nationale selskaber med 5 andre selskaber, der venter optagelse ved den næste verdenskongres i Mexico City til næste år. Udover én verdenskongres hvert femte år holder IAHR i samarbejde med lokale selskaber én regional konference pr. år. IAHR udgiver fagtidsskriftet *NUMEN*, med dertilhørende monografiserie samt *Science of Religion Abstracts and Index of Recent Articles* og et nyhedsbrev.

DAHR har medlemskab i IAHRs International Committee, som mødes ved verdenskongresserne samt én gang mellem hver kongres. Dette udvalg er IAHRs demokratiske organ, som normalt består af formændene og sekretærerne fra samtlige medlemselskaber. Det er dette udvalg, som bestemmer de fleste ting. IAHRs daglige forretninger varetages af en Executive Committee bestående af 12 forskere, der er personligt valgt af International Committee. Denne hovedbestyrelse ledes af et forretningsudvalg bestående af præsidenten, generalsekretæren og kassereren. Vi har som bekendt også sæde i dette udvalg idet jeg er IAHRs kasserer.

DAHR indgår også i en nordisk sammenslutning under IAHR, som hedder NORREL, Nordisk samarbejdskomité for religionshistorisk forskning. Dette netværk blev grundlagt af DAHR og det finske religionshistoriske selskab i 1988. Formandskabet af NORREL går på omgang hvert andet år (i øjeblikket har Sverige ledelsen, men Danmark får handsken igen i 1996). NORRELS vigtigste funktion er gensidige informationsudveksling, men den har også haft poli-

tisk indflydelse ved at have indstillet, og fået valgt, en nordisk kandidat ved den sidste valg til IAHRs hovedbestyrelse, nemlig svenskeren Louise Bäckmann. De nordiske landes tidsskrift er *Temenos*. Det udkommer én gang årligt og udgives af Det Finske Selskab for Religionshistorie. Tidsskriftets redaktionskomité består af repræsentanter fra de nordiske lande samt én såkaldt nationalredaktør pr. land. Denne redaktør har til opgave at koordinere tidsskriftets distribution, at skrive anmeldelser af vigtige værker (fortrinsvis disputatser) i hjemlandet og at anskaffe manuskripter til optagelse i tidsskriftet. I øjeblikket er jeg den danske nationalredaktør.

Herudover har DAHR særlig udvekslingsaftaler med søsterselskaberne i England, Holland, Tyskland og den nordamerikanske selskab North American Association for the Study of Religion (NAASR). Disse aftaler består første og fremmest i udveksling af nyhedsbreve, men specielt hvad de europæiske selskaber angår har vi nu i flere år forsøgt at oprette en regelmæssig konference turnus, hvor vi kunne mødes. Der har desuden været flere forsøg på at grundlægge eller lægge op til en slags europæisk sammenslutning af religionshistoriske selskaber. Og endelig var der et forsøg på at etablere en informationskontor i Bruxelles om religioner i Europa, såvel gamle som nye. Disse forskellige tiltag ligger hele tiden som baggrund for vore samtaler, møder og fremtidsvisioner. DAHR har en særlig aftale med NAASR, idet de udgiver et tidsskrift ved navn *Method and Theory in the Study of Religion* ved forlaget Mouton i Berlin. DAHR har foreløbig påtaget sig den europæiske distribution af dette tidsskrift til specialpris til abonnenter, der er medlemmer af europæiske religionshistoriske selskaber. Indtil videre er de fleste europæiske abonnenter fra Danmark, og det er jeg på Danmarks vegne ganske tilfreds med, men jeg regner med, at interessen vil vokse blandt de øvrige europæiske lande, da tidsskriftet efter mine begreber udfylder et særligt behov for et internationalt forum for metode- og teori-debatter. Udover ovennævnte distributør rolle, som DAHR spiller, har vi yderligere den glæde, at Jeppe Sinding Jensen sidder på redaktionskomiteen.

Så vidt disse organisatoriske internationale kontakter, som DAHR er indgået i i årenes løb. Disse kontakter opfatter jeg som et netværk til gavn for selskabets medlemmer og for vore studerende og yngre forskere. Jeg appellerer til jer om at gøre brug af dette netværk af kontakter selvfølgelig sammen med de mange internationale kontakter, som vore medlemmer i forvejen har.

Beretningen for 1991

I det følgende vil jeg ganske kort nævne de vigtigste begivenheder for 1991, 1992, 1993 og 1994.

I 1991 forsøgte formanden for Deutsche Vereinigung für Religionsgeschichte at få opbakning fra formændene for EUs religionshistoriske selskaber til udarbejdelse af et memorandum, som skulle præsenteres til Europa parlament i forbindelse et symposium, som skulle markere foreningen i 1992. I dette memoran-

dum blev der foreslået, at et informationscenter skulle oprettes i Bruxelles til varetagelse af studiet af "all the religions and religious movements in the EEC countries in order to provide information material which shows the full picture of religious activities in the EEC countries, provides the basis for background information concerning integration as well as disintegration problems in the society and which thus helps to settle arising problems of social life conditions." Det viste sig desværre, at udover undertegnede havde kun den engelske formand reageret på Antes' udkast. Hverken konferencen eller det omtalte memorandum blev til noget.

I forlængelse af en serie konferencer, der blev arrangeret efter IAHRs initiativ ved Marburg konferencen i 1988, hvor IAHRs International Committee vedtog at udvikle IAHRs institutionelle netværk med de ikke-vesterske nationer og at fremme refleksioner over fagets epistemologi og metodologi blev der den 3.-4.8.91 afholdt en særlig konference i Burlington, Vermont i USA under NAASRs og IAHRs regi over emnet: "Religious Transformations and Socio-Political Change: Theoretical and Methodological Considerations". Jeppe Sinding Jensen og undertegnede deltog med oplæg på konferencen, hvis formål var at diskutere faglige og fagpolitiske spørgsmål med såvel østeuropæere som latin amerikanere. De forelæste oplæg blev fornylig udgivet ved Mouton Publishers i Berlin.

Af andre IAHR aktiviteter tog jeg sammen med Peter Antes til Sovjetunionen for at overvære den første generalforsamling i det sovjetiske religionsvidenskabelige selskab. Dette besøg var et led i den generelle åbning til vesten. Et af resultaterne af mødet var udgivelsen af en artikel i *NUMEN* skrevet af museumsinspektøren ved det religionshistoriske museum i Leningrad om religionsforskningens nyere historie i Sovjet. Vi får i øvrigt besøg af hende i løbet af foråret 1995.

Den 27.11.91 deltog jeg i NORRELS møde i Helsinki, som blev afholdt i forbindelse med det finske selskabs "Ganander Symposium". Ved mødet diskuterede man muligheden for at invitere Island, de baltiske lande og Sovjetunionen til at deltage i NORREL som consultant members. Man understregede desuden en fælles interesse i at udnytte NORDPLUS-programmet.

1991 bød også på DAHRs årsmøde og generalforsamling. Årsmødet havde emnet: "Religionsforskningens primitivitetsopfattelser". Jeg kan med glæde meddele at de tre faglige oplæg er enten under udgivelse eller allerede er udgivet i forskelligt regi.

Beretningen for 1992

I 1992 skete der mange faglige aktiviteter. I IAHRs regi skal nævnes den første internationale religionshistoriske konference i Kina, hvor spændvidden i IAHRs voksende netværk blev stærk understreget. Jeg kunne desværre ikke deltage, og der var heller ingen andre danskere til stede. Den anden vigtige begivenhed var

konferencen i Harare, Zimbabwe den 15.-19.9.92, hvor IAHRs hovedbestyrelse mødtes og overværede grundlæggelsen af African Society for the Study of Religion. Denne konference samt mødet i CIPSHs regi deltog jeg i.

NORREL holdt sit årsmøde i Bergen den 10.10.92. Jeppe Sinding Jensen deltog fra DAHRs side. Udover gensidige informationsudveksling diskuterede man muligheden for at arrangere fælles nordiske ekskursioner til vigtige lokaliteter. Jeppe Sinding Jensen opfordrede de nordiske selskaber til at følge DAHRs eksempel med at bidrage med \$1.000 hver til IAHRs Endowment Fund, hvis formål er at oparbejde et fond, som ville kunne finansiere særlige projekter i økonomisk svage lande og at sikre, at medlemmer fra disse lande kan deltage i IAHRs konferencer. Finland foreslog at man kunne bidrage til fondet med jævne mellemrum.

Herhjemme var den store begivenhed DAHRs 10-års jubilæumssymposium den 19.-20.11.91 i København. Symposiet blev arrangeret i et udmærket samarbejde med Institut for Religionshistorie ved Københavns Universitet. Temaet for konferencen var: "Comparative Studies in the History of Religions: Their Aim, Scope, and Validity". Ideen med konferencen var at fastholde en skærpet interesse i kritiske refleksioner over religionshistoriens forudsætninger og for at anspore og inspirere vore studerende og yngre kolleger. Med deltagelse fra de nordiske lande, England, Holland og USA, blev DAHRs 10-års jubilæum fejret med manér. Oplæggene er p.t. under udgivelse.

Ved samme lejlighed blev der blandt studenterdeltagerne taget initiativ til et netværk for studenterkontakt mellem København, Lund og Århus. Det er et godt initiativ og vi ser gerne at det fortsætter.

DAHR fejrer desuden jubilæet med endnu en publikation, nemlig antologien: *The Study of Religion in Denmark: An Anthology* som udkommer til foråret 1995. Bogen er en kavalkade af interessante bidrag fra mange danske religionsvidenskabsfolk, og den har til hensigt at vise vore udenlandske kolleger, hvad vi laver i Danmark, hvilke områder underkastes vore opmærksomhed, hvilke discipliner er aktiv i de religionsvidenskabelige fagmiljøer og hvilke teoretiske og metodologiske perspektiver der bliver anvendt.

Beretningen for 1993

Vi blev inviteret til at deltage i det finske selskabs 30-års jubilæum den 26.-27.5.93 i Helsinki. Jeppe Sinding Jensen deltog og viderebragte DAHRs bedste hilsner ved festmiddagen. Jeppe Sinding Jensen deltog ligeledes i det tyske selskabs konference den 4.-8.10.93 i Bremen om emnet: "Lokale Religionsgeschichte".

Årets stor begivenhed var IAHRs International Committee møde i forbindelse med det franske selskabs konference den 17.-21.9.93 i Paris om emnet: "The History of Religions with Special Reference to France and Francophone Africa". Udover det meget positive resultat, at franske etnografer og religionshistorikere

for første gang mødtes under samme tag, var det store emne IAHRs navneskift. Mødet i International Committee var desværre skandaløst, fordi modstanderne af navneskiftet, herunder ordstyreren Ugo Bianchi, bragte mødet til noget der lignede kaos. Problemet er, at IAHR ingen forretningsorden har, og med den forvirring, som mange forskellige nationale traditioner kan medføre i den slags sager, brugte vi det meste af tiden på at udrede slet skjulte forhindringsforsøg. Det endte alligevel med et afstemningsresultat på 18 for, 14 imod og 2 undlod at stemme, at International Committee vil foreslå generalforsamlingen, som skal mødes i 1995 i Mexico City, at anbefale en navneændring. Med et afstemningsresultat på 20 for, 10 imod og 2 undlod at stemme vil man foreslå følgende navn: International Association for the Academic Study of Religion (IAASR)/ Association internationale pour l'etude academique des religions (AIEAR).

En anden vigtig begivenhed på internationalt plan var et møde, der blev holdt i Washington, D.C. i forbindelse med American Academy of Religions årsmøde. AAR består af ca. 4.000 teologer og religionsfolk, som tegner den særlige amerikansk "religious studies"-profil. At størsteparten af deres aktiviteter og publikationer ikke kan skelnes fra almindelig teologiske arbejde kan ikke skjule, at selskabets øvrige aktiviteter kan være spændende fra et religionsvidenskabeligt perspektiv. Jeg mener personligt at vore medlemmer bør prøve mindst én gang i livet at opleve AARs såkaldte "årsmøder". Disse møder, som arrangeres af AAR og Society for Biblical Literature i fællesskab, besøges af ca. 7.000 deltagere som alle bor i to eller tre kæmpe hoteller og deltager i et program, som kun kan beskrives i et 300-sides programkatalog. Uanset hvad man ellers måtte mene om sådanne møder, må man indrømme, at hvis der er én ting amerikanerne er ubetingede mestre i, så er det at arrangere store happenings og kongresser.

Nå, men problemet for IAHR og dermed også for lille Danmark er, at AAR for et par år siden fik hvad de troede var en genial idé, nemlig at arbejde på grundlæggelsen af et World Academy of Religion, som kunne varetage religionsstudiers interesser på verdensplan. At IAHR allerede fandtes i forvejen var kun et irritationsmoment, IAHR består alligevel kun af kedelige europæiske religionshistorikere! Nej, det der er brug for er en global udgave af American Academy of Religion, hvor også de internationale religiøse og kirkelige organisationer kan være med. Det pinlige ved det hele er, at to fremtrædende medlemmer af det engelske religionshistoriske selskab, Ursula King og Ninian Smart stod bag ideen.

Hertil skal føjes, at IAHRs nordamerikanske selskab NAASR ikke anerkendes af AAR som et relevant akademisk selskab. Denne uvilje skyldes mest personspørgsmål. Vore venner Luther Martin og Don Wiebe har ved adskillige lejligheder lagt sig ud med fremtrædende AAR bestyrelsesmedlemmer.

Jeg tog til Washington og trådte ind i denne hvepserede for at finde frem til en fornuftig løsning på sagen. Desværre var der løfter nok, men resultater blev der

ikke mange af. Så sagen står stadig åben.

Herhjemme indførte vi aftalen med NAASR om distributionen af *Method and Theory in the Study of Religion*. I øjeblikket har vi 18 abonnenter, heraf 12 danske, resten er i England, Norge, Tjekkiet, Italien og Tyskland.

Endelig skal det nævnes at vor aftale med Åbo Akademiet om gratis abonnement til *Contenta Religionum* er ophørt. Akademiet sendte pludselig besked om at nu skal man betale for abonnementet uden at have forhandlet med os. Nu må det være op til DAHRs enkelte medlemmer at finde ud af om man vil betale den pris, der forlanges.

Beretningen for 1994

Normalt beretter jeg ikke om det år, som generalforsamlingen afholdes i, men da jeg går af ved denne generalforsamling, vil jeg tilføje et par bemærkninger om 1994.

På internationalt plan blev der den 23.-26.8.94 afholdt en IAHR konference i Brno, Tjekkiet om emnet: "Religions in Contact". Konferencen blev afholdt i forbindelse med Masaryk Universitetets 75-års jubilæum. Både Jeppe Sinding Jensen og undertegnede deltog i konferencen. Vi fik indsigt i tjekernes metodologiske og teoretiske situation, og vi fik etableret gensidige kontakter. Ét af resultaterne er, at én af vore tjekkiske kolleger vil skrive et bidrag til et særnummer, jeg er ved at redigere til *Method and Theory in the Study of Religion*, om religionsvidenskabens institutionelle vilkår i Europa.

NORREL skal mødes den 11.-12.11.94 i Göteborg i forbindelse med et minisymposium om: "Nytt på Forskningsfronten". Jeg deltager som repræsentant for IAHR og Jeppe Sinding Jensen for DAHR. Det bliver mærkeligt at vort makkerskab ikke længere bliver organisatorisk, men det vil forhåbentligt fortsætte på det faglige plan.

Jeg synes, at vi har al mulig grund til at være tilfredse med fagets situation i Danmark i øjeblikket. Den store studenter tilstrømning såvel i Århus som i København har udløst nye udsigter, hvad stillinger angår, og med det århusianske professorats besættelse er faget igen på niveau inden for universitetets stillingsstruktur. Jeg håber, at det samme sker i København. Vi står således over for fremgang og over for at vore yngre forskere kan få beskæftigelse inden for deres fag.

Jeg vil også gerne udtrykke min tilfredshed over, at vi er i stand til at tilrettelægge denne konference i samarbejde med Institut for Religionsvidenskab ved Aarhus Universitet og Religionslærerforeningen for Gymnasieskolerne og HF. Det skal bemærkes, at vi i bestyrelsen greb chancen for at kombinere generalforsamlingen med denne arrangement for at markere, at DAHR består af forskere, der er interesseret i fagets trivsel på samtlige uddannelsesniveauer på landsplan og i de faglige problemstillinger, som måtte melde sig derved. Selskabets udvikling fra at være snæver religionshistorisk til at være bredere religions-

videnskabeligt gør det naturligt, at også vi deltager i et sådant arrangement. Vedrørende denne generalforsamling fandt vi det passende, at bestyrelsen skiftes ud allerede nu, for at den nye bestyrelse kan være med til de nødvendige planlægninger og forberedelser til verdenskongressen i Mexico City til næste år. Her skal bestyrelsen møde andre bestyrelser fra hele verden i forbindelse med deres deltagelse i såvel International Committee som i IAHRs generalforsamling. Jeg vil bede jer alle om at være opmærksomme på kongressens andet cirkulære, og jeg håber, at der kommer rigtig mange fra Danmark. Også blandt vore studerende er der givet udtryk for en interesse i at deltage og jeg vil gerne opfordre de studerende til at gøre noget ved det.

Når jeg nu ser tilbage på DAHRs udvikling og skuer ind i DAHRs nærmeste fremtid, er jeg overbevist om, at jeg nu trygt kan overlade et sødygtigt skib til min kommende afløser. Med et medlemstal på 72 (43 fra Jylland, 29 fra Sjælland) synes jeg at vi er en rimelig stærk forening.

Skibet har bragt os vidt omkring i verden, men nu er vi i havn, hvor der venter opgaver på hjemmefronten - en konsolidering af paraply-ideen eller en variant deraf, en mere intensiveret rekruttering af studentermedlemmer, flere aktiviteter under DAHRs navn osv. Dette er en opgave for en ny formand og en frisk ny bestyrelse. Jeg ser med spændning men også med forhåbning frem til den nye bestyrelse, som kommer til at bestå af et flertal af unge, initiativrige forskere fuld af iver og selvførelse og ikke mindst en bestyrelse, hvor der er, hvis ikke paritet så i det mindste, en rimelig kønsprofil. Jeg er ikke i tvivl om, at der skal nye kræfter til. Vi var også ung dengang, vi grundlagde DAHR, og det er gået rimeligt godt indtil videre. Idag er vi alle involveret i alt for mange ting og har derfor ikke længere overskud til at fortsætte som bestyrelse. Det glæder mig, at bestyrelsen frivilligt og forbilledligt er gået ind for dette generationsskifte, og jeg takker Jeppe Sinding Jensen og Marianne Qvortrup for, at de, for at sikre den nødvendige kontinuitet bliver i den nye bestyrelse. Jeg vil gerne takke bestyrelsen for et godt samarbejde og takke DAHRs medlemmer for 12 gode år.

Armin W. Geertz